

PHẢI LÀ TINH HOA XÃ HỘI

GS. Phạm Xuân Yêm

“Nôi” nuôi dưỡng tài năng

Những năm 1950 ở Hà Nội, hàng ngày đạp xe từ nhà ở phố Hàn Thuyên đến trường trung học Chu Văn An gần hồ Tây, tôi thường đi ngang qua tòa nhà cổ kính của trường Cao Đẳng Đông Dương trên phố Lê Thánh Tông, tiền thân của ĐHQGHN sau này. Sau bao năm xa quê hương, mỗi dịp trở về gặp lại bạn bè cũ trong đó một số người đã thành giáo sư, nhà quản lý của ĐHQGHN và qua đó tôi có cơ hội mở rộng quen biết, cộng tác với nhiều nhà khoa học đủ mọi lứa tuổi.

Sau biết bao khó khăn, khát khao của đại đa số giảng viên và những người lãnh đạo của ĐHQGHN là làm sao mở cửa cộng tác với các nước, hội nhập với trào lưu tiến bộ của khoa học công nghệ quốc tế. Tôi rất trân trọng ý chí của đồng nghiệp và cố gắng trong khả năng nhỏ hẹp của mình góp phần vào sự nghiệp chung, sao cho đất nước phát triển, dân tộc văn hiến. Ý thức vai trò tiên phong của mình, ĐHQGHN là cái nôi nuôi dưỡng hàng đầu đất nước của tri thức và đạo đức, cần vươn lên hơn nữa để đáp ứng nhu cầu xã hội.

Tác giả của một trong 10 phát minh tiêu biểu của khoa học thế giới năm 2009 do báo Time bình chọn, GS. Ngô Bảo Châu đã từng là sinh viên của ĐHQGHN. Rất

GS. Phạm Xuân Yêm

Nguyên giám đốc nghiên cứu Trung Tâm Quốc Gia Nghiên Cứu Khoa Học Pháp, hiện đang công tác tại Đại Học Pierre et Marie Curie, Paris.

nhiều tài năng trẻ thành công trong nhiều lĩnh vực trên trường quốc tế, chúng ta có thể tin tưởng rằng khi có môi trường thuận lợi, người Việt còn có thể vươn cao hơn nữa. Chẳng hạn, một số cựu sinh viên của ĐHQGHN sang Pháp mới được ít năm đã trở thành giảng viên đại học hay nghiên cứu viên của Trung tâm Nghiên cứu Khoa học Quốc gia Pháp (CNRS).

Tôi tin chắc ĐHQGHN sẽ đạt tới chuẩn quốc tế, vấn đề chỉ là trong bao lâu. Sớm hay muộn nằm trong tay các bạn.

Hướng tới một đại học tinh hoa

ĐHQGHN từ vài năm nay đã có chuyển biến tích cực, đặc biệt trong liên kết đào tạo, hợp tác quốc tế, tăng cường cơ sở vật chất, trang bị phòng thí nghiệm, thư viện, nhưng phải đẩy mạnh đầu tư hơn nữa. Trước hết đạt tới chuẩn khu vực và từng bước đến trình độ quốc tế, cần phải có khoảng thời gian phấn đấu hàng thập niên. Tôi xin mạnh dạn đưa ra vài suy nghĩ:

1- ĐHQGHN phải là tinh hoa của xã hội, phải là môi trường lành mạnh, đạo đức để củng cố niềm tin của tuổi trẻ vào sự trong sáng, nghiêm túc của sự nghiệp đào tạo chất lượng cao để mở rộng tri thức tổng quan và chuyên ngành. Những tiêu cực như giả dối phải tuyệt đối loại trừ. Đó là điều kiện tiên quyết.

2- Đội ngũ thầy giáo giảng dạy ít nhất phải có trình độ tiến sĩ theo chuẩn quốc tế, số lượng tiến sĩ đủ tiêu chuẩn quốc tế hiện nay còn thấp so với số sinh viên, hiện tượng thạc sĩ dạy cử nhân hãy còn tồn tại, cần phải giảm đến mức tối thiểu hay...“0”. Chuyển giao tri thức chuyên môn cho sinh viên chỉ là một trong 2 nhiệm vụ chính của giảng viên đại học, điều quan trọng không kém là nghiên cứu khoa học theo tiêu chuẩn quốc tế để đào sâu tăng trưởng kiến thức và sáng tạo. Tiến sĩ chỉ

là điều kiện cần nhưng chưa đủ, cần đòi hỏi một thời gian “sau tiến sĩ” (postdoc) khá gian nan để đạt tới sự độc lập chín chắn trong quá trình sáng tạo, mở rộng trao đổi với các môi trường khác nhau để sàng lọc, đua tranh lành mạnh, cập nhật thường xuyên tri thức chuyên môn. Tiêu chuẩn quốc tế của tiến sĩ, hậu tiến sĩ, giảng viên đại học được hiểu theo nghĩa:

(a) Công trình nghiên cứu đăng trên các tạp chí đẳng cấp quốc tế (hầu hết bằng tiếng Anh mà ISI thu thập, xếp loại theo impact factor) có hệ thống bình duyệt nghiêm túc và phản biện; (b) số lần trích dẫn (hay/và h index) các công trình khoa học bởi đồng nghiệp khắp thế giới; (c) sách giáo trình cao học phát hành bởi các nhà xuất bản uy tín; (d) báo cáo trong nhiều hội nghị quốc tế và sự giao lưu thường xuyên với các cơ quan giảng dạy-nghiên cứu trên thế giới; (e) sự nghiệp đào tạo các nghiên cứu sinh; (f) đối với các ngành khoa học ứng dụng, văn bằng sáng chế và cộng tác với các công ty kỹ nghệ mang lợi nhuận cho cơ quan.

Đó là hành trang cần thiết của cán bộ giảng dạy-nghiên cứu của một đại học chuẩn mực quốc tế mà ĐHQGHN đang hướng tới. Qua các tiêu chí nêu trên, ta thấy rõ sự liên kết chặt chẽ giữa nghiên cứu và giảng dạy, sự thăng chức thăng ngạch căn cứ chủ yếu vào các công trình nghiên cứu khoa học. Cũng như ở nhiều nước phát triển, tổng số giờ giảng dạy trong một năm của giáo sư đại học ở Pháp chỉ có khoảng 130 giờ để thấy rõ tầm quan trọng của việc nghiên cứu. Vì thế họ có nhân viên giảng dạy – nghiên cứu (enseignant-chercheur).

Sự tuyển lựa cán bộ giảng dạy-nghiên cứu theo chuẩn mực quốc tế, kèm theo chương trình dài hạn đào tạo theo tiêu chuẩn quốc tế (bằng cách tuyển chọn sinh viên tài năng gửi đi học cao học, tiến sĩ và hậu tiến sĩ ở các nước khoa học tiên tiến) một đội ngũ mới giảng viên đại học để tiếp nối dẫn thế hệ trước, phải là ưu tiên hàng đầu của ĐHQGHN. Sự liên kết mật thiết giữa ĐHQGHN và Viện

Khoa học & Công nghệ (VAST) nên phát huy tối đa, cơ chế hành chính của hai cơ quan cần điều hòa ra sao để hai bên cùng có lợi trong sự nghiệp nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu. Đó là điều mà các nước khoa học Mỹ, Đức, Anh, Pháp, Nhật ... đã thực hiện từ lâu.

3- Trọng tâm của sinh hoạt trong đại học phải là đội ngũ nhân viên giảng dạy, ban quản lý chỉ có nhiệm vụ duy nhất là hỗ trợ và tạo điều kiện thuận lợi cho sự nghiệp đào tạo và nghiên cứu của giảng viên sao cho được tối ưu, ít phiền toái nhất. Việc phong chức danh

giáo sư, phó giáo sư cần phải theo những tiêu chuẩn quốc tế.

4- Tăng cường và xây dựng nhanh chóng cơ sở vật chất, phòng làm việc thường trực của nhân viên giảng dạy-nghiên cứu, thư viện phong phú với máy tính và truy cập internet, nhà ăn ở cho sinh viên thuê giá rẻ, học bổng trợ cấp sinh viên giỏi mà gia cảnh thiếu thốn.

Bùi Tuấn (ghi)